

POSTSCRIPTUM
P O L O N I S T Y C Z N E

POSTSCRIPTUM

POLONISTYCZNE

2015 • 2 (16)

Redakcja

ROMUALD CUDAK – redaktor naczelny
JOLANTA TAMBOR – zastępca redaktora naczelnego
BERNADETA NIESPOREK-SZAMBURSKA, ALEKSANDRA ACHTELIK,
MAGDALENA BĄK, AGNIESZKA NĘCKA, MARCIN MACIOŁEK,
AGNIESZKA MADEJA, KAROLINA POSPISZIL
MARIA CZEMPKA-WEWIÓRA – sekretarz redakcji

Rada Programowa

KALINA BACHNEWA Sofia, JERZY BARTMIŃSKI Lublin,
ANNA DĄBROWSKA Wrocław, MARIA DELAPERRIÈRE Paryż,
KATARZYNA DZIWIWIREK Seattle, ELWIRA GROSSMAN Glasgow,
KRIS VAN HEUCKELOM Leuven, MAŁGORZATA KITA Katowice,
AŁŁA KOŻYNOWA Mińsk, LUIGI MARINELLI Rzym,
MICHAŁ MASŁOWSKI Paryż, GERHARD MEISER Halle,
WŁADYSŁAW MIODUNKA Kraków, LÁSZLÓ K. NAGY Debreczyn,
ALEKSANDER NAWARECKI Katowice, WAĆLAW M. OSADNIK Edmonton,
KAZIMIERZ OŻÓG Rzeszów, ANNA MAŁGORZATA PACKALÉN PARKMAN Uppsala,
TOKIMASA SEKIGUCHI Tokio, MARIE SOBOTKOVÁ Olomuniec,
TAMARA TROJANOWSKA Toronto, MARIA WOJTAK Lublin

Pismo krajowych i zagranicznych polonistów

POSTSCRIPTUM

POLONISTYCZNE

Pismo jest kontynuacją półrocznika „Postscriptum”, który ukazywał się od 1992 do 2007 r.
Wersja elektroniczna: www.postscriptum.us.edu.pl

Pismo recenzowane naukowo.
Nazwiska recenzentów podawane są łącznie raz w roku na stronie internetowej:
www.postscriptum.us.edu.pl

Wersja papierowa jest wersją pierwotną (referencyjną) pisma.

© Copyright by Uniwersytet Śląski w Katowicach

Redaktorzy numeru
ALEKSANDRA ACHTELIK, AGNIESZKA MADEJA

Redakcja techniczna
ADRIANA BIEDROWSKA

Projekt okładki, layout i łamanie
MAREK FRANCIK

Publikacja sfinansowana ze środków:
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH
oraz
FUNDACJI WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Adres redakcji
„Postscriptum Polonistyczne”
Szkoła Języka i Kultury Polskiej UŚ
Katedra Międzynarodowych Studiów Polskich UŚ
pl. Sejmu Śląskiego 1, 40-032 Katowice
tel./faks: +48 322512991, tel. 48 322009424
e-mail: postscriptum@us.edu.pl
www.postscriptum.us.edu.pl

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Nakład: 150+50, cena 16 zł (+VAT)
ISSN 1898-1593

Spis treści

Rozprawy	9
HANNA KOMOROWSKA: Rozwój glottodydaktyki a kształcenie nauczycieli języków obcych	11
MAGDALENA PASTUCHOWA: Emancypowanie się słów. Nauczanie słownictwa a procesy leksykalizacyjne	31
ANNA SERETNY, WIESŁAW STEFAŃCZYK: Między gramatyką a słownikiem – słowotwórstwo w perspektywie glottodydaktycznej.....	45
IWONA JANOWSKA: Planowanie jednostek lekcyjnych i metodycznych – modele i schematy	63
ANNA SERETNY: W ciemnościach tunelu, czyli o zjawisku leksykalnego <i>plateau</i>	89
Zagadnienia szczegółowe	107
MARCIN MACIOŁEK: Problemy (cudzoziemców i lektorów języka polskiego) z wymową liczebników	109
MARIA WŹORKOWSKA: Błędy fleksyjne w tekstach pisanych przez słoweńskich studentów polonistyki w Lublanie	125
EWA LIPIŃSKA: Podejście eklektyczne w nauczaniu polszczyzny za granicą na przykładzie wiersza Stanisława Barańczaka <i>Garden party</i> ..	141
BERNADETA NIESPOREK-SZAMBURSKA: Sprawność w języku polskim dwujęzycznej młodzieży pochodzenia polskiego mieszkającej w Anglii	155
ANNA WILECZEK: „Zrobić” tekst. O kompetencji tekstotwórczej gimnazjalistów	167
MARZENA BARAN: Dydaktyka kultury a podejście ukierunkowane na działanie w nauczaniu języka polskiego jako obcego	185
Sprawozdania	195
MARZENA BARAN: <i>O lepsze jutro studiów polonistycznych w świecie</i> – międzynarodowa konferencja z okazji Jubileuszu 70-lecia prof. dr. hab. Władysława T. Miodunki	197

Recenzje	203
MARIAN KISIEL: Poetyka i światopogląd. Recenzja książki Mariusza Kalandyka <i>Poetycki światopogląd Jarostawa Marka Rymkiewicza. Próba antropologii literackiej</i>	205
AGNIESZKA NĘCKA: KobiECE (e)migracje. Recenzja książki Jolanty Pasterskiej <i>Emigrantki, nomadki, wagabundki. KobiECE narracje (e)migracyjne</i>	209
JOANNA KISIEL: Lechoń homotekstualny. Recenzja książki Barbary Czarneckiej <i>Ruchomy na szali wagi. Lechoń homotekstualny</i>	215
NATALIA ŻÓRAWSKA: Teraźniejszość zakotwiczona w przeszłości. Recenzja książki Bernadetty Darskiej <i>Pamięć codzienności, codzienność pamiętania. Szkice o reportażu polskim XXI wieku</i>	225
VOLHA TRATSIK: Recenzja książki Radosława Kalety <i>Polsko-białoruska lapsologia glottodydaktyczna</i>	231
Noty o autorach	237

Contents

Treatises	9
HANNA KOMOROWSKA: On the development of glottodidactics and foreign language teachers training	11
MAGDALENA PASTUCHOWA: The emancipation of the words. Teaching vocabulary and process of lexicalization	31
ANNA SERETNY, WIESLAW STEFAŃCZYK: Between grammar and vocabulary – word formation in glottodidactics	45
IWONA JANOWSKA: Planning lessons and didactic units – models and schemas	63
ANNA SERETNY: In the darkness of a tunnel. On lexical <i>plateau</i>	89
Selected problems	107
MARCIN MACIOLEK: Problems (for foreigners and Polish language teachers) that pronunciation of numerals causes	109
MARIA WŹORKOWSKA: Inflectional errors in texts written by Slovenian students of Polish Studies in Ljubljana	125
EWA LIPIŃSKA: An eclectic approach to teaching Polish language abroad based on the example of Stanisław Barańczak's <i>Garden party</i>	141
BERNADETA NIESPOREK-SZAMBURSKA: The efficiency in Polish of bilingual young people of Polish origin living in England	155
ANNA WILECZEK: To make a text. About the textual competence of lower-secondary school students	167
MARZENA BARAN: Teaching culture versus task-based teaching in the didactics of Polish as a foreign language	185
Reports	195
MARZENA BARAN: “May the future of Polish Studies in the world be bright” – international conference on the occasion of Professor Władysław T. Miodunka's seventieth anniversary	197

Recenzje	203
MARIAN KISIEL: Poetics and a worldview. Review of Mariusz Kalandyk's book <i>Poetycki światopogląd Jarosława Marka Rymkiewicza. Próba antropologii literackiej</i>	205
AGNIESZKA NĘCKA: Women's emigrations. Review of Jolanta Pasterska's book <i>Emigrantki, nomadki, wagałundki. Kobiące narracje (e)migracyjne</i>	209
JOANNA KISIEL: Homotextual Lechoń. Review of Barbara Czarnecka's book <i>Ruchomy na szali wagi. Lechoń homotekstualny</i>	215
NATALIA ŻÓRAWSKA: Present deeply rooted in the past. Review of Bernadetta Darska's book <i>Pamięć codzienności, codzienność pamiętania. Szkiecy o reportażu polskim XXI wieku</i>	225
VOLHA TRATSIK: Review of Radosław Kaleta's book <i>Polsko-białoruska lapsologia glottodydaktyczna</i>	231
About the Authors	237

Noty o autorach

Marzena Baran – doktorantka, Katedra Języka Polskiego jako Obcego, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska.

Magister filologii polskiej, glottodydaktyk, lektorka języka polskiego związana z Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie UJ. Jej zainteresowania naukowe skoncentrowane są wokół nauczania kultury i literatury w języku polskim jako obcym/drugim oraz podejścia ukierunkowanego na działanie, metodyki zadaniowej, komunikacji międzykulturowej.

Kontakt: marzenka.baran89@gmail.com

Iwona Janowska – dr hab., Katedra Języka Polskiego jako Obcego, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska.

W swojej pracy badawczej zajmuje się zastosowaniem podejścia ukierunkowanego na działanie w nauczaniu/uczeniu się języków obcych. Jest autorką wielu artykułów z zakresu glottodydaktyki i metodyki nauczania języków obcych, programów nauczania języka francuskiego i języka polskiego jako obcego, zbiorów zadań do nauczania języka francuskiego i polskiego jako obcego oraz monografii *Planowanie lekcji języka obcego* (2010) i *Podejście zadaniowe do nauczania i uczenia się języków obcych* (2011). Prowadzi zajęcia na studiach magisterskich i podyplomowych na Wydziale Polonistyki UJ oraz warsztaty szkoleniowe w kraju i za granicą dla nauczycieli języka polskiego jako obcego/drugiego.

Kontakt: iwona.janowska@uj.edu.pl

Joanna Kisiel – dr hab., Instytut Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Magisterium poświęciła poezji Ryszarda Krynickiego, doktorat – liryce Jana Lechonia, habilitację – tropom samotności w liryce polskiej XX wieku. Jej zainteresowania koncentrują się na sztuce interpretacji jako formie opisu świata i jednostki, związkach poezji i wyobraźni w XX wieku, poszukiwaniach egzystencjalnego wymiaru literatury. Jest autorką książek: *Retoryka i melancholia. O poezji Jana Lechonia* (2001), *Imiona lęku. Szkice o poetach i wierszach* (2009), *Chwile ulotne. O poezji Ryszarda Kapuścińskiego* (2009), *Tropy samotności. O doświadczeniu egzystencji w poezji* (2011).

Kontakt: joanna.kisiel@us.edu.pl

Marian Kisiel – prof. zw. dr hab., Instytut Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Literaturoznawca, kierownik Zakładu Literatury Współczesnej w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego. Jego zainteresowania koncentrują się wokół krajowej i emigracyjnej literatury polskiej po 1939 roku, obejmują także problematykę teorii procesu historycznoliterackiego, zmienności pokoleń literackich, a także metakrytyki, kultury literackiej oraz geografii literatury Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Ostatnio opublikował książki *Ruiny istnienia. Szkice o poetach mniej obecnych* (2013) oraz *Critica varia* (2013).

Kontakt: marian.kisiel@us.edu.pl

Hanna Komorowska – prof. zw. dr hab., Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska.

Wykłada lingwistykę stosowaną i dydaktykę języków obcych w Uniwersytecie SWPS i Uniwersytecie Warszawskim. Po upadku komunizmu przewodniczyła Komitetowi Ekspertów ds. nauczania języków obcych i reformy kształcenia nauczycieli w Polsce. Była prorektorem Uniwersytetu Warszawskiego, prezesem Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego, polskim delegatem w Grupie Projektowej ds. Języków Nowożytnych przy Radzie Europy i członkiem powołanej przez Unię Europejską Grupy Wysokiego Szczebla ds. Wielojęzyczności. Obecnie pełni funkcję konsultanta Europejskiego Centrum Języków Nowożytnych w Grazu, przewodniczy też Komitetowi selekcyjnemu polskiej edycji European Language Label. Jest rzeczoznawcą do spraw programów i podręczników do nauki języków obcych MEN, współautorką *Europejskiego portfolio dla studentów – przyszłych nauczycieli języków* i autorką licznych publikacji z dziedziny metodyki nauczania języków obcych oraz kształcenia nauczycieli.

Kontakt: hannakomo@data.pl

Ewa Lipińska – dr hab., Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska.

Autorka licznych podręczników, artykułów i monografii z zakresu glotto-dydaktyki oraz emigracji i Polonii. W kręgu jej zainteresowań badawczych znajdują się zagadnienia związane z dwujęzycznością oraz metodyką nauczania języka polskiego jako drugiego, obcego i odziedziczonego, a w szczególności sprawności pisania.

Kontakt: ewa.anna24@gmail.com

Marcin Maciołek – dr, Katedra Międzynarodowych Studiów Polskich, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Jego zainteresowania naukowe to: rozwój zasobu leksykalnego polszczyzny współczesnej i historycznej, wpływ techniki na ewolucję języka, gramatyka historyczna i historia języka polskiego, glottodydaktyka polonistyczna. Autor książek: *Na tropie form i znaczeń słów* (Katowice 2015), *Kształtowanie się nazw owadów w języku polskim. Procesy nominacyjne a językowy obraz świata* (Katowice 2013), *Głoski polskie. Przewodnik fonetyczny dla cudzoziemców i nauczycieli uczących języka polskiego jako obcego* (Katowice 2012, wyd. drugie uzupełnione – 2014; wspólnie z J. Tambor), *Tęczywa gramatyka języka polskiego w tabelach*, cz. 1 i 2 (Katowice 2009, 2010, 2012). Współredaktor tomów *Ruch w języku – język w ruchu* (Katowice 2012) oraz *Granice w języku – język w granicach* (Katowice 2014).

Kontakt: marcin.maciolek@wp.pl

Agnieszka Nęcka – dr hab., Instytut Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Krytyk literacki współpracująca m.in. z „artPAPIEREM”, „Nowymi Książkami”, „Pograniczami”, „Twórczością”. Autorka książek: *Granice przyzwyczajenia. Doświadczenie intymności w prozie najnowszej* (2006), *Starsze, nowsze, najnowsze. Szkice o prozie polskiej XX i XXI wieku* (2010); *Cielesne o(d)stony. Dyskursy erotyczne w polskiej prozie po 1989 roku* (2011); *Co ważne i ważniejsze. Notatki o prozie polskiej XXI wieku* (2012); *Emigracje intymne. O współczesnych polskich narracjach autobiograficznych* (2013). Redaktor działu krytyki literackiej w „Postscriptum Polonistycznym”.

Kontakt: agnieszka.necka@us.edu.pl

Anna Seretny – dr hab., Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska.

Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień związanych z nauczaniem i uczeniem się słownictwa w języku obcym, leksykografią pedagogiczną oraz dydaktyką języka odziedziczonego. Jest autorką dwóch monografii *Definicje i definiowanie* (1998) oraz *Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego jako obcego w świetle badań ilościowych* (2011), a także ćwiczeń rozwijających sprawność czytania *Kto czyta – nie błądzi* (2006), *Per aspera ad astra* (2008) oraz obrazkowego słownika języka polskiego *A co to takiego?* (2003). Wraz z E. Lipińską napisała monografię *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* (2005) i współredagowała m.in. zbiór *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego* (2006).

Kontakt: anna.barbara.seretny@uj.edu.pl

Bernadeta Niesporek-Szamburska – prof. dr hab., Katedra Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Językoznawca, dydaktyk w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jej zainteresowania badawcze skupiają się wokół: językowego obrazu świata dzieci i młodzieży, literatury dla dzieci i młodzieży, a także uczenia języka polskiego jako obcego. Od wielu lat przygotowuje studentów do wykonywania zawodu nauczyciela polonisty. Autorka książek: *Język wierszy dla dzieci (na materiale „Świerszczyka”)* (1990), *Językowy obraz pór roku i tradycji kulturowych w twórczości dzieci* (2004), *O dialogu kultur w edukacji polonistycznej (na poziomie szkoły podstawowej)* (2009, współautor: A. Kolodziej), *Stereotyp czarownicy i jego modyfikowanie. Na przykładzie tekstów dla dzieci i wypowiedzi dziecięcych* (2013); współautorka podręcznika do nauczania języka polskiego jako obcego dla dzieci *Bawimy się w polski 1* (2009, 2012, 2013, 2014, wspólnie z A. Achtelek).

Kontakt: bernadeta.niesporek-szamburska@us.edu.pl

Magdalena Pastuchowa – dr hab., prof. UŚ, Instytut Języka Polskiego, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Dyrektor Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego i kierownik Zakładu Leksykologii i Semantyki tegoż Instytutu. Główne zainteresowania naukowe: semantyka historyczna, słowotwórstwo diachroniczne i synchroniczne, procesy leksykalizacyjne, glottodydaktyka. Najważniejsze publikacje: *Zmiany semantyczne i strukturalne czasowników odrzęczownikowych w polszczyźnie* (Katowice 2000) oraz *Ukryte dziedzictwo. Ślady dawnej leksyki w słownictwie dawnej polszczyzny* (Katowice 2008), *Słowotwórstwo czasowników staropolskich* (Kraków 2005 – współautorstwo). Redaktor naczelna „Forum Lingwistycznego”.

Kontakt: magdalena.pastuch@us.edu.pl

Wiesław Stefańczyk – dr hab., Katedra Języka Polskiego jako Obcego, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska.

Absolwent filologii polskiej oraz językoznawczych studiów doktoranckich UJ. Pracował jako lektor języka polskiego w zagranicznych ośrodkach polonistycznych w Niemczech (Freiburg), na Węgrzech (Pécs, Debreczyn) i w Estonii (Tallinn, Tartu). Jest autorem ponad 60 artykułów, dwu monografii: *Język Polonii węgierskiej. Ujęcie typologiczne* (Kraków 1995), *Kategoria rodzaju i przypadku polskiego rzęczownika. Próba synchronicznej analizy morfologicznej* (Kraków 2007), trzech podręczników: *Fleksja polska. Lengyel alaktan* (Debreczyn 1996), *Po tamtej stronie Tatr* (Kraków 1997 – współautorstwo),

Poola keel. Podręcznik języka polskiego dla Estończyków (Kraków 2000 – współautorstwo) oraz *Słownika estońsko-polskiego* (Kraków 2000 – współautorstwo). Zajmuje się zagadnieniami gramatycznymi, zwłaszcza morfologią, językoznawstwem porównawczym polsko-węgierskim oraz językami ugrofińskimi.

Kontakt: reinhold5@interia.pl

Volha Tratsiak – mgr, Katedra Białorutenistyki, Uniwersytet Warszawski, Polska.

Magister filologii białoruskiej, językoznawca. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół onomastyki, polityki językowej w Polsce i na Białorusi, kultury języka białoruskiego, nauczania języka białoruskiego jako obcego. Najważniejsze publikacje to artykuły w „Acta Albaruthenica”, czasopiśmie naukowym Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego: *Dvuchmounnyja nazvy na Belastoczczynie* (2014); *Historyja perajmenavannjau na Belarusi* (2010); *Semantyczny analiz ajkonimau u Hrodzienskaj voblasti* (2009).

Kontakt: vtratsiak@uw.edu.pl

Anna Wileczek – dr, Zakład Literatury i Kultury Języka, Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska. Członek Polskiego Towarzystwa Językoznawczego oraz The International Association for Research in L1 Education. Zajmuje się analizą języka i dyskursu dzieci i młodzieży, dyskursem edukacyjnym oraz kompetencjami komunikacyjno-informacyjnymi. Jest autorką i współautorką monografii, m.in.: *„Jest i więcej prawd w piśmie”. Mickiewiczowskie „Zdania i uwagi” w kontekście Biblii* (1994); *Świadectwa – ślady – znaki. Lapidarium jako strategia formy* (2010); *Szkolna (nie)komunikacja. Bariery w dyskursie wczesnoszkolnym* (2015).

Kontakt: wileann@gmail.com

Maria Wtorkowska – dr, docent, Instytut Sławistyki, Wydział Filozoficzny, Uniwersytet w Lublanie, Słowenia.

Związana z Uniwersytetem Łódzkim, w latach 1999-2005 pracowała jako lektor języka polskiego na Uniwersytecie w Lublanie. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół współczesnego języka polskiego i słoweńskiego, nauczania języka polskiego jako obcego, frazeologii porównawczej oraz bilingwizmu dziecięcego. Z tego zakresu opublikowała wiele artykułów, np. *Problemy fonetyczne Słoweńców uczących się języka polskiego* (Łódź 2011), *Fleksja czasownika u dziecka dwujęzycznego* (Lublana 2011), *Sposoby wzbogacania słownictwa przez dziecko dwujęzyczne* (Monachium 2012), *Usvajanje pregibnostnih vzorcev izbranih imenskih besednih vrst pri dvojezičnem otroku* (Lu-

blana 2012). Była organizatorem międzynarodowej konferencji *Dwujęzyczność indywidualna i grupowa* (Lublana, listopad 2011) oraz Symposium Jubileuszowego z okazji 10. rocznicy utworzenia lublańskiej polonistyki, które odbyło się w Lublanie w maju 2015 roku.

Kontakt: mwtorkowska@yahoo.com

Natalia Żórawska – studentka, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska.

Studentka filologii polskiej (specjalności nauczycielskiej oraz nauczania polonistycznego wśród cudzoziemców) Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Szkice i recenzje publikowała w tomach zbiorowych i na łamach „artPAPIERU” oraz „Tematów i Kontekstów”. Zajmuje się literaturą polską wydaną po 1989 roku.

Kontakt: literozerca@gmail.com